

УДК 378:658.6

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ТОВАРОЗНАВЦІВ-ЕКСПЕРТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Чорна Т.М., к. т. н., доцент,
доцент кафедри товарознавства та техногенно-екологічної безпеки
Національний університет державної фіскальної служби України

Авраменко Н.Л., к. т. н., доцент,
завідувач кафедри товарознавства та техногенно-екологічної безпеки
Національний університет державної фіскальної служби України

Сагайдак І.С., к. т. н., доцент,
доцент кафедри товарознавства та техногенно-екологічної безпеки
Національний університет державної фіскальної служби України

Стаття присвячена аналізу особливостей навчального процесу та педагогічних підходів до підготовки товарознавців-експертів у вищій школі з урахуванням сучасних тенденцій щодо реформування вітчизняної системи освіти та необхідності забезпечення конкурентоспроможності фахівців на ринку праці. Висвітлено роль вищої освіти в підготовці фахівців товарознавчого профілю й охарактеризовано педагогічні підходи до викладання у вищій школі. Виділено найбільш важливі складники професійної компетенції, принципи практичної підготовки, організаційно-педагогічні умови й основні проблеми підготовки товарознавців-експертів у вищих навчальних закладах. Сформульовано перелік обов'язкових елементів, на яких повинна базуватися підготовка висококваліфікованих товарознавців-експертів у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: *товарознавець, експерт, освіта, підготовка, компетенції.*

Статья посвящена анализу особенностей учебного процесса и педагогических подходов к подготовке товароведов-экспертов в высшей школе с учетом современных тенденций реформирования отечественной системы образования и необходимости обеспечения конкурентоспособности специалистов на рынке труда. Освещена роль высшего образования в подготовке специалистов товароведческого профиля и охарактеризованы педагогические подходы к преподаванию в высшей школе. Выделены наиболее важные составляющие профессиональной компетенции, принципы практической подготовки, организационно-педагогические условия и основные проблемы подготовки товароведов-экспертов в высших учебных заведениях. Сформулирован перечень обязательных элементов, на которых должна базироваться подготовка высококвалифицированных товароведов-экспертов в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: *товаровед, эксперт, образование, подготовка, компетенции.*

Chorna T.M., Avramenko N.L., Sahaidak I.S. MODERN PRACTICES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF COMMODITY EXPERTS IN HIGHER EDUCATION SCHOOLS

The article presents the results of the analysis of the peculiarities of the educational process and pedagogical approaches to the training of commodity experts in the high school, taking into account the current trends regarding the reform of the domestic education system and the need to ensure the competitiveness of specialists on the labor market. The role of higher education in the training of specialists in the commodity profile is described and characterized pedagogical approaches to teaching in high school. Highlighted the most important components of the professional competencies, principles of practical training, organizational and pedagogical conditions and basic problems of preparation commodity experts in higher education institutions. On the basis of research results, a list of mandatory elements, on which the training of highly skilled commodity experts in higher education institutions should be based.

Key words: *commodity expert, expert, education, training, competencies.*

Постановка проблеми. Бурхливий розвиток міжнародної торгівлі, активізація експортно-імпортних операцій, поява на споживчому ринку значної кількості фальсифікованої, контрафактної продукції, необхідність захисту інтересів власних виробників і споживачів зумовлюють актуальність підготовки вищими навчальни-

ми закладами фахівців за спеціалізацією «Товарознавство та експертиза в митній справі». Проте складний характер процесів, що відбуваються наразі в економіці, споживчій кооперації, експертній діяльності, вимагає відповідних змін у системі освіти, пов'язаних із необхідністю вдосконалення професійної підготовки фахівців

для економічної сфери, зокрема товарознавців-експертів.

Нині з огляду на реформування освіти на міжнародному рівні змінюється парадигма професійної підготовки товарознавців-експертів в Україні, оскільки недостатнім є просте накопичення знань, бо вони втрачають свою значущість, якщо не мають прикладного характеру. Освіта все більше спрямовується на набуття вмінь і навичок за профілем діяльності, завдяки яким фахівець здатен виконувати практичні завдання під час професійної діяльності. У підготовці фахівців в Україні все чіткіше виокремлюються ключові компетентності, зокрема соціальна, комунікативна, когнітивна, інформаційна, спеціальна (або професійна). Серед них особливе місце належить професійній компетентності спроможності застосовувати свої знання й уміння. Не менш важливими є методична (здатність до сприйняття й інтерпретації інформації, системного мислення) і соціальна компетентності (здатність до спілкування, контактність, уміння досягати поставлених цілей, готовність брати на себе відповідальність, здатність до навчання тощо). Отже, товарознавці-експерти, які забезпечують формування внутрішнього ринку товарів вітчизняного й іноземного походження, мають володіти компетентністю як такою та розвивати ключові компетентності щодо виконання основних завдань професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність питань щодо професійної підготовки товарознавців-експертів підтверджується працями низки вітчизняних науковців, зокрема Н. Сорокіної, Н. Морозової, Л. Каташової, А. Абрамової, Л. Байдакової й ін. Проте потребують подальшого вивчення й аналізу особливості формування професійної компетентності майбутніх фахівців товарознавчого профілю.

Постановка завдання. Таким чином, метою роботи є аналіз особливостей навчального процесу та підходів до підготовки товарознавців-експертів у вищій школі з урахуванням сучасних тенденцій щодо реформування вітчизняної системи освіти та необхідності забезпечення конкурентоспроможності фахівців на ринку праці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний євроінтеграційний стан освітнього простору України висуває до педагогів все більше високих вимог щодо якості підготовки майбутніх фахівців. Якість освіти має передбачати не лише формування професійних компетентностей, а й конкурентоспроможність фахівця на ринку праці в майбутньому [10].

Характерною особливістю професійної діяльності товарознавця-експерта є застосування знань, умінь і навичок у різних галузях. Так, фахівець повинен уміти проводити експертизу товарів, визначати основні фактори, що впливають на їхню якість, вільно орієнтуватися в сучасному асортименті товарів. Також товарознавці повинні мати навички укладання ділових контрактів, вільно орієнтуватися в суміжних галузях діяльності, бути відповідальними, конкурентоздатними на ринку праці, здатними ефективно виконувати роботу за фахом на рівні світових стандартів, бути готовими до постійного професійного росту, соціальної та професійної мобільності [8]. Отже, у сучасних умовах основною ідеєю навчального процесу є підготовка нового покоління фахівців, здатних адаптуватися в сучасних умовах праці, легко перемикатися на різні види діяльності, мати здібності, характерні для широкого кола професій.

Важливе місце у формуванні та відтворенні людського капіталу належить сфері вищої освіти. Саме у вищих навчальних закладах відбувається формування знань, навичок, досвіду, таланту, здоров'я, які в подальшому людина використовує в процесі праці [3]. Освіта є одним із важливих чинників, що безпосередньо впливають на різні аспекти національної безпеки України на всіх рівнях: суспільства, держави, особистості. Освіта є основою інтелектуального, духовного, соціального й економічного розвитку соціуму й держави. Головною метою освіти є гармонійний усебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, формування громадянина з високими моральними принципами та ціннісними орієнтаціями, здатного до свідомого суспільного вибору. Освіта є провідним чинником збагачення інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення його освітнього рівня, забезпечення економіки держави висококваліфікованими фахівцями. Рівень і якість освіти визначають знання, світогляд і громадянські принципи, з якими входить до сучасного інформаційного суспільства молоде покоління [11].

Роль і значення вищої освіти в процесі підготовки товарознавців-експертів визначаються такими її функціями: аксіологічною, психологічною, комунікативною, пізнавальною, організаційною та креативною [12].

Суть аксіологічної функції полягає у формуванні в майбутніх фахівців світоглядних, політичних, правових, моральних та інших цінностей, мотивів поведінки, особистісних і професійних якостей, які

розкривають характер особистості та значення її громадянської позиції, поглядів, переконань у повсякденному житті й професійній діяльності, що відіграє важливу роль під час формування в студентській молоді правильних соціальних і життєвих орієнтирів, спроможності регулювати поведінку та діяльність у певних життєвих ситуаціях. Таким чином, вища школа формує систему цінностей, від яких значною мірою залежить об'єктивність і незалежність товарознавця-експерта під час проведення досліджень різних груп товарів, аналізу результатів дослідження та формулювання експертного висновку.

Психологічна функція освіти реалізується через формування психологічної готовності до безпечної діяльності в умовах сучасного мінливого середовища.

Сутність комунікативної функції освіти полягає в забезпеченні взаємозв'язку між учасниками навчального процесу – викладачами та студентами – із метою обміну думками, поглядами, світоглядними та ціннісними позиціями тощо. Тісна співпраця, колективна взаємодія, робота в команді, отримання спільного результату й самоствердження як повноправного учасника спільного проекту сприяє підвищенню ефективності соціально-психологічної адаптації молоді.

Пізнавальна функція проявляється в забезпеченні майбутніх фахівців необхідними знаннями, у розвитку їх навчальних здібностей, умінь і навичок, у створенні умов для отримання актуальної інформації про різноманітні явища й процеси, що відбуваються в середовищі життя й діяльності.

Організаційна функція полягає в організації різних видів і напрямків роботи студентської молоді, пов'язаних із використанням, збереженням і примноженням отриманих знань під час повсякденного життя, навчання, професійної діяльності. Активна участь студентів у процесі організації та проведення різноманітних комунікативних заходів (круглих столів, семінарів, ділових ігор) сприяє цільовому формуванню компетенцій у сфері товарознавства й експертизи, підвищенню активності молоді, розвитку організаційних здібностей.

Важливу роль під час підготовки товарознавців-експертів відіграє також креативна функція освіти, що полягає в залученні студентів до науково-дослідної, пошукової, творчої діяльності. За рахунок формування та систематизації первинних навичок науково-дослідної роботи, а також умінь щодо застосування на практиці результатів власних досліджень і досягнень науково-технічного прогресу, у майбутніх

фахівців формуються основні загальнокультурні та професійні компетенції.

Для вітчизняної вищої школи традиційним підходом до викладання є об'єктно-орієнтований підхід (коли для вивчення пропонуються здебільшого об'єкти та явища навколишнього світу, а не проблеми). Але варто наголосити, що такий підхід недостатньо ефективний, оскільки не сприяє системному вирішенню проблем, що виникають у різних сферах життя й діяльності людини [5].

Формування в студентів не лише вміння розв'язувати професійно орієнтовані завдання, а й готовності до прийняття відповідальних рішень, здатності до творчого рівня власної професійної діяльності забезпечується застосуванням суб'єктно-діяльнісного підходу [5]. Зазначений підхід дозволяє перетворити студента з об'єкта на суб'єкта навчання, створити максимально сприятливі умови для розвитку й розкриття його здібностей, орієнтує не тільки на засвоєння знань, але й на способи цього засвоєння, мислення й діяльності, на розвиток пізнавальних сил і творчого потенціалу студента. Проте, зважаючи на загальні тенденції щодо скорочення обсягу аудиторних занять і збільшення часу, що відводиться на самостійну роботу студента, цей підхід на практиці досить складно реалізувати.

Активному ситуаційно-проблемному підходу, заснованому на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань, створенні навчальних ситуацій на основі фактів із реального життя, відведене окреме місце в педагогічній практиці. Перевагами такого підходу є не тільки отримання знань і формування практичних навичок, але й розвиток системи цінностей студентів, професійних позицій, життєвих установок, своєрідного професійного світовідчуття. Такий підхід дозволяє застосувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань, сприяє розвитку в студентів самостійного мислення, уміння вислуховувати й ураховувати альтернативну точку зору, аргументовано висловлювати свою, працювати в команді, знаходити найбільш раціональне рішення конкретної проблеми [5].

Ураховуючи світові тенденції, вища школа України послідовно переходить на використання стандартів вищої освіти «третього покоління», в основу розроблення яких покладений компетентнісний підхід як один із нових концептуальних орієнтирів, напрямів розвитку змісту освіти в Україні та розвинених країнах світу. Створення нових вітчизняних стандартів вищої освіти на основі компетентнісного підходу й освітніх програм, які базуються на відображен-

ні якісних результатів освітнього процесу шляхом визначення компетенцій, на думку вчених, дозволить забезпечити їх порівняння з європейськими освітніми системами; зміцнення позицій вищої освіти України в загальноєвропейському освітньому та дослідницькому просторі; орієнтацію вищої освіти на запити економіки й ринків праці, а також підвищити адаптованість випускників ВНЗ до життєдіяльності [2]. Особливістю зазначеного підходу є створення нової моделі освіти, яка, ґрунтуючись на результатах навчання, забезпечує регулювання саморозвитку студентів, викладачів, системи вищої освіти в цілому [6]. Можна стверджувати, що компетентнісний підхід узагальнює найкращі риси перерахованих вище педагогічних підходів і характеризується чітко визначеною спрямованістю на досягнення високих результатів освітньої діяльності в кожній конкретній галузі знань.

У літературних джерелах [7] представлена оптимальна модель професійної компетентності фахівців товарознавчого профілю. Серед основних елементів професійної компетентності товарознавця-експерта виділяють такі: знання чинного законодавства та нормативної документації, товарознавства, експертизи, митної справи, системного аналізу, комерційної діяльності, стандартизації, метрології й управління якістю товарів, правознавства, інформаційної діяльності, психолого-педагогічних дисциплін, технології виробництва, безпеки життєдіяльності, діловодства; уміння здійснювати товарознавчу експертизу, стандартизацію та сертифікацію товарів, митно-брокерську діяльність, організувати експертизу в митній справі, здійснювати інформаційну діяльність, здійснювати аналітичну діяльність, організаційні вміння, комунікативні вміння. Зазначену модель професійної компетентності фахівців із товарознавства й експертизи в митній справі науковці пропонують розглядати як базу для створення педагогічної технології її фахового вдосконалення.

Професійна компетентність формується й базується на досягненнях попередніх періодів розвитку особистості, тісно пов'язана з її соціальними взаємодіями й особистісними особливостями. Водночас професійна компетентність можлива лише за наявності відповідних знань, навичок, умінь, сформованості внутрішнього світу особистості (потреб, установок, професійної орієнтації та мотивів діяльності, вимог до себе, до своїх професійних якостей, результатів власної діяльності). Доведено, що професійна компетентність студентів торговельно-економічного профілю є яви-

щем багатовимірним, яке представлено в сукупності чотирьох компонентів: світоглядно-мотиваційного, теоретико-когнітивного, практично-діяльнісного й функціонально-творчого [9].

Вивчення досвіду роботи товарознавців-експертів дало змогу встановити основні проблеми їх підготовки у вищій школі: слабо сформований інтерес до професії та наявність певних труднощів у процесі проведення випробувань товарів на сучасних приладах, у встановленні фальсифікації й ідентифікації товарів [1].

Найбільш ефективним підходом до процесу підготовки товарознавців-експертів, на нашу думку, є компетентнісний підхід, оскільки він забезпечує не лише засвоєння студентами теоретичних знань, але й сприяє розвитку аналітичного, системного мислення, креативності, здатності працювати в команді та швидко орієнтуватися в мінливих умовах сучасного життя й діяльності, формує вміння висловлювати власну позицію, приймати раціональні управлінські рішення, визначає професійні інтереси тощо.

Серед складових частин професійної компетенції фахівця торговельно-економічного профілю варто виділити такі: 1) спеціальна компетенція, яка полягає в підготовленості особи до самостійного виконання професійних завдань, здатності критично оцінювати результати власної праці; 2) соціальна компетенція, що полягає в здатності до колективної діяльності та співпраці, відповідальності за результати своєї праці, навколишнє середовище й інші цінності; 3) індивідуальна компетенція, яка проявляється в готовності до постійного підвищення кваліфікації, здатності до самомотивації, саморозвитку в професійній сфері.

Важливою особливістю підготовки товарознавців-експертів є поєднання трьох елементів, пов'язаних із поняттям «товар»: 1) технічний складник, що передбачає набуття спеціалістами навичок роботи із сучасним лабораторним, вимірювальним і діагностичним обладнанням; математичне моделювання процесів товарообігу; знання сучасного асортименту товарів; матеріалознавство сировини та матеріалів тощо; 2) економічний складник, що передбачає формування в товарознавця економічного мислення, набуття вмінь щодо визначення раціональних шляхів реалізації продукції, зменшення витрат у процесі товарообігу, установлення ціни товарів з урахуванням технічних і економічних факторів; 3) юридичний складник, що передбачає набуття фахівцями необхідних знань у сфері торговельного, митного права, здатність вільно

орієнтуватися в сучасному законодавстві, пов'язаному з торговим оборотом.

Практична підготовка фахівців торговельно-економічного профілю повинна базуватися на таких принципах. 1. Принцип цілеспрямованості практичної підготовки, який розкривається через систематичний характер і чітке підпорядкування процесів оволодіння спеціальністю загальному навчальному плану. 2. Принцип неперервності й поєднання теоретичного навчання з інтенсивним набуттям практичних умінь і навичок передбачає поєднання в навчальних планах різних видів діяльності (як теоретичного навчання, так і практичної підготовки студентів). 3. Принцип інтеграції інтелектуальних і матеріальних ресурсів, що реалізується через тісний взаємозв'язок навчання з виробництвом шляхом використання матеріальних ресурсів виробництва (бази, обладнання, нових технологій тощо), а також за рахунок залучення до проведення занять висококваліфікованих спеціалістів підприємств. 4. Принцип активізації самостійної творчої роботи учнів в оволодінні вміннями та навичками зі спеціальності.

Варто зазначити, що наразі вдосконалення процесу формування професійного інтересу в майбутніх товарознавців-експертів вимагає дотримання таких організаційно-педагогічних умов [8]: актуалізація професійної спрямованості; поетапне включення студентів у професійну діяльність; організація заходів професійно-орієнтованого характеру (екскурсії, зустрічі з практичними працівниками, бесіди й ін.); удосконалення інформаційно-предметного забезпечення педагогічного процесу (актуалізація нормативної документації, сучасні лабораторні прилади й обладнання, зразки товарів); реалізація активних методів навчання (проблемні лекції, дискусії, ділові ігри й ін.); удосконалення програм навчальної та виробничої практик.

Підготовка фахівців за спеціалізацією «Товарознавство й експертиза в митній справі» в Національному університеті державної фіскальної служби України здійснюється кафедрою товарознавства та технологічно-екологічної безпеки.

Процес формування професійних компетентностей під час підготовки товарознавців-експертів базується на типових функціях практичної діяльності фахівців з експертизи в митній справі (наприклад, ідентифікація сировини, матеріалів і товарів, експертиза товарів, митний контроль і митне оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, здійснення технологічних процесів митної справи тощо), що визначені

стандартами вищої освіти України, і здійснюється з урахуванням таких елементів.

1. Під час підготовки товарознавців-експертів доцільно збільшувати кількість практичних і лабораторних занять, на яких студенти можуть працювати безпосередньо з товарами-зразками, ознайомлюючись з їх споживацькими властивостями. При цьому особливу увагу слід звертати на новинки, що випускаються промисловістю. Такі заняття варто проводити не лише в навчальних лабораторіях, а й на виробничих і торговельних підприємствах. Із цією метою кафедрою здійснюється укладення договорів про співпрацю з Департаментом податкових і митних експертиз Державної фіскальної служби України, а також із низкою суб'єктів економічної діяльності.

2. Важливу роль у підготовці фахівців відіграє кваліметрична підготовка, формування комплексу знань і вмінь щодо оцінки якості різних груп товарів. Тому для досягнення високих результатів у підготовці кваліфікованих фахівців доцільно в якості баз виробничої практики обирати промислові підприємства, у лабораторіях яких студенти мали б можливість ознайомитися з особливостями професійної діяльності експертів, дегустаторів і т. д. Під час навчання необхідно більш широко практикувати лабораторні заняття, дослідження, дегустації різних груп товарів із залученням до їх проведення представників органів стандартизації й управління якістю, спеціалістів виробничих підприємств.

3. Необхідно приділяти увагу інтенсифікації навчального процесу за допомогою методів інноваційного навчання, зокрема за рахунок проведення навчальних занять із застосуванням комп'ютерної техніки й інформаційних технологій. Так, робота з інформаційно-аналітичними базами даних про товари дозволяє студентам краще орієнтуватися в сучасному асортименті вітчизняних та імпортованих товарів, вивчати характеристику окремих видів, їх особливості; дасть змогу визначати напрямки формування асортименту товарів з урахуванням останніх досягнень науки й техніки. Застосування в навчальному процесі ситуаційних завдань, для розв'язання яких необхідні вміння й навички щодо роботи з нормативною документацією, знання показників якості та методів проведення експертизи товарів, формулювання об'єктивного висновку про рівень якості досліджуваного товару тощо сприяє формуванню в студентів практичних навичок у складанні акта експертизи, сертифіката відповідності й інших документів, що заповнюються під час проведення експертизи товарів.

Крім того, доцільним також є використання комп'ютеризованих тестових завдань під час контролю знань студентів; запровадження в якості самостійного завдання розроблення презентаційних програм за обраною темою, які б відображали всі фактори, що впливають на формування якісних показників певних груп товарів (проекування, виробництво, сировина, якість підготовки виробничого персоналу, зберігання, упакування й ін.); запровадження в якості навчальних засобів електронних ресурсів, які дають змогу відображати всі етапи виготовлення товарів і прослідкувати дію факторів, що впливають на якість товару [8].

4. Із метою реалізації компетентнісного підходу у вищій освіті доцільним є застосування в навчальному процесі методів активного навчання, під якими розуміють способи організації педагогічного процесу у ВНЗ, що максимально активізують діяльність і студентів, і викладачів, стимулюють їх до виявлення активності й самостійності, потреб самореалізації та саморозвитку [4]. Зазначені методи ґрунтуються на підтриманні діалогу як між викладачем і студентами, так і між самими студентами; на розвитку комунікативних здібностей у процесі діалогу; на вмінні колективно вирішувати поставлені завдання; на розвитку мови студентів тощо. Серед переваг методів активного навчання варто відзначити такі: прискорення процесу соціально-психологічної адаптації студентів; сприяння розвитку як професійних, так і особистісних знань і вмінь; виховання в усіх учасників навчального процесу (і викладачів, і студентів) таких якостей, як інноваційність, нетрадиційність, альтернативність, неординарність; формування логічного мислення; підвищення активності, креативності; подолання скутості й нерішучості; формування навиків професійного спілкування [4].

Практична реалізація зазначеного вище педагогічного підходу здійснюється викладачами кафедри шляхом застосування методів активного навчання, зокрема проблемних лекцій, дискусій, ділових ігор, аналізу конкретних професійних ситуацій, дослідницької діяльності й низки інших.

5. Під час навчального процесу поряд із застосуванням інноваційних педагогічних підходів слід використовувати також і традиційні засоби й способи передачі інформації (дидактичні матеріали, які є важливим різновидом візуально-вербальних засобів, що застосовуються самостійно чи спільно з іншими дидактичними пізнавальними ресурсами). Характерною особливістю дидактичних матеріалів для забезпечення товарознавчих дисциплін є суттєва част-

ка нормативно-технічних документів, що забезпечують правове регулювання торговельної, зокрема й товарознавчої діяльності (інструкції, стандарти, технічні умови й т. д.).

6. Важливу роль у процесі формування професійних компетенцій товарознавців-експертів відіграє залучення студентів до науково-дослідної роботи. Із метою активізації пізнавальної діяльності молоді на кафедрі діє науковий клуб «ЕКО» та науковий гурток «Innovation». Залучення студентів до наукової діяльності дозволяє забезпечити максимально повне засвоєння програмного навчального матеріалу та поглиблення знань із дисциплін, що вивчаються, а також ознайомити молодь із науково-пізнавальною методологією, розвинути наукове мислення й аналітичні здібності, розширити світогляд і ерудицію. Участь у науковому клубі та науковому гуртку передбачає такі форми діяльності студентів: підготовка матеріалів і виступ із доповідями на наукових комунікативних заходах в університеті, інших навчальних закладах і установах України та за її межами; організація разом із науковим товариством студентів (курсантів) конференцій, наукових семінарів і олімпіад із дисциплін кафедри; проведення дискусій із наукових проблем, круглих столів, ділових ігор; організація зустрічей із науковцями; співробітництво з органами державного управління, місцевого самоврядування у сфері наукових інтересів членів клубу та гуртка. Залучення студентської молоді до науково-дослідницької діяльності сприяє отриманню навиків роботи з великими масивами інформації, а також умінь адекватно сприймати події й реагувати на ситуацію, зберігати увагу й спостережливість, знаходити власні помилки та шляхи їх корегування, розвитку аналітичних здібностей.

Варто зазначити, що під час проведення на кафедрі конференцій, семінарів, круглих столів, зустрічей із представниками наукових установ і промислових підприємств студенти залучаються не лише як безпосередні учасники з представленням результатів власних наукових досліджень, але й беруть активну участь у процесі організації та проведення зазначених комунікативних заходів. Це сприяє цільовому формуванню компетенцій фахівця, підвищенню активності, розвитку організаційних здібностей.

Окрім перерахованого вище, слід зауважити, що специфіка навчальних дисциплін товарознавчого циклу вимагає й від викладачів виконання низки важливих завдань, зокрема освоєння нових технологій, вивчення зв'язку між способами подання інформації та процесом засвоєння на-

вчального матеріалу, розроблення ігрових елементів навчального процесу, набуття навичок графічного подання інформації та поєднання його з друкованим матеріалом, урахування можливих труднощів студентів у вивченні матеріалу під час розроблення контрольних завдань, консультацій, активного впровадження інформаційних технологій у навчальний процес.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, наразі освіта є одним із найважливіших факторів розвитку людської цивілізації. Необхідною запорукою прогресивного розвитку суспільства є розвиток вищої освіти, підвищення її якості та ролі, оскільки інформація та знання є важливим джерелом зростання національного добробуту та забезпечення національної безпеки. Сучасні тенденції вищої освіти України вимагають перегляду підходів, змісту та технологій підготовки фахівців для різних сфер діяльності. Наразі в практиці підготовки фахівців товарознавчого профілю у вищих навчальних закладах перспективним є застосування компетентнісного підходу, який дозволяє готувати фахівців, здатних до швидкого реагування на мінливі зовнішні чинники, спроможних приймати самостійні компетентні рішення, свідомо обирати адекватні способи й методи діяльності із широкого спектра альтернатив. Під час підготовки товарознавців-експертів у вищих навчальних закладах повинні бути максимально повно реалізовані всі функції освіти. Комплексна реалізація аксіологічної, психологічної, комунікативної, пізнавальної, організаційної та креативної функції дозволить забезпечити активізацію мислення всіх учасників педагогічного процесу, розвивати партнерські стосунки, підвищувати результативність професійного навчання не лише шляхом збільшення обсягів навчальної інформації, але й за рахунок глибини й швидкості її перероблення, забезпечити високі результати виховання й навчання майбутніх фахівців. Застосування методів активного навчання стимулює активну, креативну діяльність студентів, дозволяє виявити найбільш обдарованих, створює умови для творчого зростання й загалом є ефективним засобом якісної підготовки фахівців високої кваліфікації.

Таким чином, запровадження в педагогічній практиці нових форм навчання й інтенсифікація наявних методів забезпечить якісну підготовку майбутніх товарознавців-експертів, сприятиме їх професійному росту та забезпеченню конкурентоспроможності на ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Артюх Т., Науменко С. Формування концепції якості. Товарознавчий вісник: Збірник наукових праць ЛНТУ. 2010. № 2. С. 5–9.
2. Волкова Н., Муллин А., Волошко Л. Стандарты профессиональной компетентности. Стандарты и качество. 2008. № 3. С. 46–48.
3. Гаращук О., Куценко В. Основні функції вищої освіти України в контексті її модернізації та євроінтеграції. Перспективи розвитку європейського університету в контексті широкої інноваційної стратегії: Міжнародний науковий вісник: збірник наукових статей за матеріалами XXVII Міжнародної науково-практичної конференції (Ужгород-Будапешт, 23–29 листопада 2013 р.). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2014. Вип. 8(27). С. 7–16.
4. Гусятинська Н., Чорна Т. Актуальність впровадження методів активного навчання в процесі формування культури безпеки фахівців. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2014. Вип. 2 (74). С. 3–8.
5. Кобилянський О. Компетентнісний підхід до вивчення безпеки життєдіяльності у вищій школі. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна. 2010. Вип. 16. С. 282–285.
6. Малицька О. Формування загальнозначущих компетенцій випускників ВНЗ у контексті Болонської декларації Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2006. Вип. 12. С. 249–257.
7. Мороз С. Моделювання процесу підготовки майбутніх товарознавців-експертів до професійної діяльності на ринку митних послуг. Вісник Житомирського державного університету. 2013. Випуск 4 (70). С. 124–129.
8. Передерій О., Ковальчук Н. Особливості професійної підготовки товарознавців-експертів. Товарознавчий вісник. 2014. № 7. С. 83–90.
9. Трішкіна Н. Сучасні підходи до формування професійних компетенцій фахівців торговельно-економічного профілю. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2015. № 1 (9). С. 193–199.
10. Чеховська М. Історико-педагогічні особливості професійної підготовки майбутніх товарознавців. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2017. № 2 (14). С. 51–55.
11. Чорна Т. Роль вищої освіти у формуванні культури безпеки особистості. Аналіз формування культури безпеки та екологічного світогляду студентів ВНЗ України: матеріали науково-практичного інтернет-семінару (м. Ірпінь, 12–20 травня 2014 р.). Ірпінь. 2014. С. 129–133.
12. Юсипук Ю. Роль вищої освіти у формуванні загальнолюдських цінностей майбутніх фахівців. Філософсько-педагогічні аспекти формування свідомості технічної інтелігенції: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Красноармійськ, 10 березня 2011 р.). Красноармійськ. 2011. С. 121–126.